De Anaximenis Lampsaceni vita.

DISSERTATIO INAUGURALIS
QUAM
CONSENSU ET AUCTORITATE
AMPLISSIMI PHILOSOPHORUM ORDINIS
IN
ALMA LITTERARUM UNIVERSITATE
FRIDERICA GUILELMA BEROLINENSI
AD
SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES
RITE CAPESSENDOS
DIE V M. IULII A. MDCCCLXXXXIV
PUBLICE DEFENDET
AUCTOR

Gustavus Reichmann
Brombergensis.

ADVERSARII ERUNT:
Warmbier, Dr. phil.
Bethke, Dr. phil.
Pulvermacher, Dr. phil.

BEROLINI
TYPIS C. VOGTII (E. EBERING).
Linkstrasse 16.

Commonefactum velim lectorem hanc dissertationem inauguralem esse partem disputationis de Anaximenis vita et scriptis ab amplissimo Ordine Philosophorum Berolinensi examinatae et probatae, quae mox apud C. Vogtium inter scripta, quae Dr. Ebering sub nomine „Berliner Beiträge zur klassischen Philologie“ colliget, in lucem edetur.

Fratri sororibusque

S.

Praefatio.

De Anaximene Lampsaceno, cuius ars rhetorica inter Aristotelis opera conservata studium hominum doctissimorum diu incitabat, quamquam multi strictim vel in transitu vel occasione oblata dixerunt, atque etiam Geierus et Müllerus, quae de eius vita et scriptis prodita erant, collegerunt, tamen nemo adhuc, quantum scio, ita egit, ut imaginem multarum illius occupationum animo concipere possimus, praesertim cum nemo satis copiose et uno tenore cum de aliis eius operibus tum de historiis disputaverit.

Scripserunt de vita et scriptis eius hi homines docti:

Joannes Meursius. Operum vol. III columna 1095 sq. ex recensione Joann. Lami Flor. 1744.

Isaac Casaubonus et Aegidius Menagius ad Diog. Laert. lib. II, 3 Commentarii in Diogenem Laert. Editionem curavit Henr. Gust. Huebnerus. Vol. I. Lips. et Lond. 1830 p. 33 sq. et p. 309 sq.

Fabricius. Bibliotheca Graeca. Hamburgi 1791. Vol. II p. 652 et 873; vol. III p. 33 et 223 sq.; vol. VI p. 122.

Joann. Fridr. Ebert. Dissertationes Siculae. Regimontii 1825. Tom. I. No. IX p. 102 sqq.

Dav. Ruhnkenius. Orationes, Dissertationes et epistolae Ruhnkenii. Cum suis aliorumque annotationibus ed. Friedemann. Brunsvigae 1828. p. 353 sq.

Anton Westermann. Gesch. der Beredsamkeit in Griechenland u. Rom. I. Teil. Leipz. 1833. § 69.

Idem in Pauly Realencyklop. d. class. Altertumswiss. 2. Aufl. Stuttg. 1864. vol. I p. 966 sqq.

Gerard. Joann. Vossius. De historicis Graecis libri tres. Auctiores et emend. ed. Antonius Westermann. Lips. 1838 p. 64, p. 92, p. 102.

Robertus Geier. Alexandri M. historiarum scriptores aetate suppares. Lips. 1844. lib. VII, c. 1 p. 273 sqq.

Friedr. Creuzer. Die histor. Kunst der Griech. in ihrer Entstehung u. Fortbild. 2. Ausgabe bes. v. Jul. Kaiser. Leipz. u. Darmst. 1845. p. 384 sqq.

Carolus Müller. Arriani Anabasis et Indica. Reliqua Arriani et scriptorum de rebus Alexandri M. fragmenta. Parisiis 1846.

Usener. Quaestiones Anaximeneae. Gotting. 1856.

Rud. Nicolai. Griech. Litteraturgesch. Magd. 1873—1878 vol. II p. 161 sq. et p. 110.

Fr. Blass. Die attische Beredsamk. 2. Abteil. Leipz. 1874 p. 350 sqq. (Editio altera a. 1892 (p. 378 sqq.) mihi non praesto fuit.)

Susemihl. Gesch. der griech. Litteratur in der Alexandrinerzeit. II. Band. Leipz. 1892 p. 452 sqq.

Benigna fortuna temporum illorum, quibus Graecia in altissimum fastigium artium litterarumque evecta erat, ingeniosissima et praeclarissima sapientium virorum opera, Platonis, Aristotelis, Demosthenis discentibus nobis atque admirantibus conservavit. Sed praeter hos homines alta et divina quadam mente praeditos multi, ut aetate strenuis impigrisque studiis florente, scripserunt et docuerunt, qui quod erant animis debiliores minusque subtiles, campum disciplinae suae inveniebant latissimum. Nam pauci Platonis praecepta percipere poterant, multi istorum, qui philosophorum acumine neglecto eloquentiae usum dare volebant[1]. Et idem, cum suis ipsorum scriptis variis gloriam et admirationem populi acquirerent[2] et arte qualiacunque docendi se iactarent, apud plurimos gratia valebant. Isocrates enim, qui esset immodicus sui admirator philosophorumque verorum contemptor,[3] cum discipulos scholis suis non modo oratores eximios, sed etiam homines eruditissimos et prudentissimos futuros esse promitteret[4],

[1] Veri philosophi occupationem utilitatem solum spectantem etiam despiciebant et inferioribus ingeniis relinquebant. Ita enim Aristoteles Polit. VIII 3 p. 1338 Bekk.: *τὸ δὲ ζητεῖν πανταχοῦ τὸ χρήσιμον ἥκιστα ἁρμόττει τοῖς μεγαλοψύχοις καὶ τοῖς ἐλευθέροις.*

[2] Cf. quae Zeller (Gesch. d. gr. Phil. Band 1. 5. Aufl. Leipz. 1892) p. 1084 sqq. disseruit.

[3] Antidos. § 258—294. Panath. § 26—32.

[4] Antidos. § 84 sqq. § 93.

a plerisque magister est electus, quamvis Plato contemptim maleque de tali philosopho loqueretur[1]. Atque in horum praeceptorum numero habendus est Anaximenes Lampsacenus, qui in diversissimis scriptoris occupationibus versatus nihil praestitit singulare, sed, quod speciem quandam multorum illius aetatis hominum litterarum praebet, nos allicit, ut vitam et studia eius nunc describamus.

Duos Anaximenes Lampsacenos Diogenes Laertius novit atque cognominibus „ῥήτωρ" et „ἱστορικός" distinguit. Cumque iuniorem senioris Anaximenis sororis filium fuisse narrat, auctoritatem et fidem habere videtur[2]. At reliqui scriptores unum Anaximenem nominant, quem et rhetorem et historicum clarum fuisse acceperunt[3]. Et Strabo, quo loco Lampsacenos viros celebres enumerat[4], solum rhetorem Anaximenem commemorat, quem idem, cum id affert, quod ex eius historiarum libro profluxisse apertum est, auctorem suum designat[5]. Itaque, nisi omnino inventa sunt Diogenis verba, fortasse vixit alter Anaximenes, qui hunc avunculum habebat, nec vero tam fuit clarus rerum gestarum scriptor, ut „ἱστορικός" ei proprium cognomen daretur. Immo utrumque cognomen ad unum virum

---

[1] Rep. VI, 295 (595 C). Euthyd. p. 304 D. Cf. L. Spengel, Isocrates u. Plato. Abh. der philosoph.-philol. Klasse der Kgl. Bair. Akad. der Wiss. 7. Band. München 1855 p. 729 sqq. et Phil. 19, 597 sq.

[2] Diog. Laert. II, 3: *Γεγόνασι δὲ καὶ ἄλλοι δύο Λαμψακηνοί, ῥήτωρ καὶ ἱστορικός, ὃς ἀδελφῆς υἱὸς ἦν τοῦ ῥήτορος τοῦ τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις γεγραφότος.*

[3] Diodor. XV, 76. Strab. XIII, p. 589. Paus. VI, 18, 2--3. Suidas.

[4] Geographica. XIII, 19 (C 589): *Ἐκ Λαμψάκου δὲ Χάρων τε, συγγραφεὺς καὶ Ἀδείμαντος καὶ Ἀναξιμένης ὁ ῥήτωρ καὶ Μητρόδωρος ὁ τοῦ Ἐπικούρου ἑταῖρος.*

[5] Strab. l. l. *Ἀναξεμένης δὲ καὶ ἐν τῇ Ἐρυθραίᾳ φησὶ λέγεσθαι Κολωνὰς καὶ ἐν τῇ Φωκίδι καὶ ἐν Θετταλίᾳ.*

spectat, quia ipse Diogenes ab eo, quem rhetorem nominat, res gestas Alexandri conscriptas esse prodit historiasque rhetoris Graecas et Philippicas scriptores gravissimi laudant. Qua ex re nemo iam unquam iuniorem Anaximenem horum sciptorum auctorem fuisse dicet. Librum autem *μεταλλαγαὶ βασιλέων* inscriptum sunt qui isti tribuerint[1]. Ne tamen credas eum historicum appellatum esse propter hunc libellum, quo res gestas narrare noluerit, sed exemplis ab historia petitis sententiam suam probaverit. Neque causa esset, cur hic liber iuniori homini adscriberetur, nisi in fragmento Nicocles ille diceretur, qui a. 310 demum mortuus est. Iam autem Perizonius[2] et Geierus[3] de Philippi regis aequali[4] agi demonstraverunt. Quae cum ita sint, confidenter possumus credere aut iuniorem Anaximenem, ex sorore senioris nepotem, sine causa inventum esse aut, si vixit, ei cognomen „*ἱστορικός*“ inmerito ascitum esse. Nos quidem, quae de Anaximene sunt tradita, ea ad iuniorem referre nihil cogit.

Cuius de vita perpauca a scriptoribus antiquis prodita sunt. Quae quibus ex fontibus hausta sint, diligenter est inquirendum; neque enim omnia, quae de Anaximenis vita apud auctores legimus, fide esse digna uno iam exemplo demonstravimus.

Sed plerique tacent, unde sumpserint, quae tradunt. Athenaeus autem, cum XIII p. 591 E Diodorum auctorem afferat, quae I p. 21 C narravisset, Hermippum dixisse fa-

---

[1] Voss. c. XI, p. 67 (ed. Wersterm.). Meursius, Oper. vol. III (rec. Lam.) col. 1096 D.

[2] Ad Ael. Var. hist. VII, 2.

[3] Alex. M. hist. script. p. 281.

[4] De hoc Nicocle scripserunt Bruno Keil Anal. Isocr. Bagae-Lips. 1885 p. 8 et Ad. Holm, Griechische Gesch. III. Band. Berl. 1891 p. 355 sq. adnot.

tetur. Atque etiam illa (XIII p. 591 E) non ab ipso Diodoro, sed ab Hermippo, quem suum ibi auctorem Diodorum laudavisse credo, petita esse testis est Harpocrationis locus, ubi eadem ex Hermippo sumpta produntur, quae Athenaeus XIII p. 591 E auctoritati Diodori tribuit. Hunc autem ante duodecem tribus Atticas institutas i. e. ann. 308 a. Chr. n. scripsisse Ahrensius probavit[1]; itaque ab Hermippo Callimacheo inspici potuit. A quo illum inspectum esse mihi hoc quoque est documento, quod Pseudoplutarchus, postquam, quae Hermippus de Hyperidis fine narravit, protulit etiam Diodorum auctorem addidit[2]. Hunc enim profecto non ipse ascivit, sed laudavit, quod a suo auctore laudatum vidit. Cum probabilitate igitur omnia fere, quae de Anaximenis vita narrantur, Diodori auctoris nomine sive prodito sive non prodito ex Hermippi scriptis profluxisse sumimus.

Sed cum haec ex ea parte libri *Βίοι τῶν ἐν πάσῃ παιδείᾳ διαλαμψάντων* inscripti petita esse videantur, qua *περὶ τῶν Ἰσοκράτους μαθητῶν* agebatur, Anaximenem quoque discipulum praeceptoris illius celeberrimi fuisse nonnulli putaverunt. Recte autem Usenerus, cum id, quod Harpocratio s. v. *Εὐθίας* explicat, ad Hyperidem[3] et quidem celeberrimam Phrynae meretricis ab eo susceptam causam pertinere et ea, quae Hermippus narrat, de Theocrito Chio, qui esset Metrodori Isocratici discipulus, tradita esse monuisset, Anaximenem ab iis partibus stetisse demonstravit, quae ab Isocrate essent alienissimae, quin etiam infestae, a Cynicis eorumque studioso et Isocratis inimico Zoilo.[4] Accedit,

---

[1] De Athen. statu politico et litt. p. 27.

[2] Vit. X orat. 849 C.

[3] De Hyperide egerat Hermippus libro tertio *περὶ τῶν Ἰσοκράτους μαθητῶν*. Athen. VIII, 342 C.

[4] Usener. Quaest. Anax. Gotting. 1856 p. 7 sqq.

quod Diodorus Anaximenem Lampsacenum in discipulis Isocratis non numerat.[1]

Anaximenem autem patriae suae servatorem fuisse Pausaniae fortasse titulus statuae testatus est, quam cives eius Olympiae collocaverant. Quae deinde narrat[2] unde petiverit, ignoramus. Equidem vero Pausaniam censeo haec iam in Polemonis de Olympia scripto[3], quod imprimis eum usurpasse apparet[4], inventa in usum suum convertisse.

Tum autem verisimile est haec quoque a Diodoro periegeta originem habuisse. Nam Pausaniam sua saepissime ex Polemone hausisse constat, et hunc ad eum, qui in periegesibus conscribendis praecesserat, Diodorum confugisse est consentaneum. Diodorum autem de Anaximenis vita egisse accepimus, ergo ea quoque, quae apud Pausaniam de illo scripta videmus, ab eo profecta esse summam habet speciem veritatis. Ubi autem Diodorus de vita Anaximenis egerit, quia de rebus ab eo descriptis parum constet, pro certo evinci nequit. Tamen conici licet, quandoquidem de monumentis sepulcrorum Atticorum commentarios censcripsisse et vitas virorum clarorum, qui in Attica sepulti erant, accurate et copiose tractasse videtur[5], de Anaximenis quoque non modo sepulcro, quod Athenis fuisse verisimile est, sed etiam de vita egisse.

Quae igitur a scriptoribus de Anaximenis vita sunt tradita, eis, ut ex locupletibus fontibus haustis, non dif-

---

[1] Nam XV 76,4 et Isocratis discipulos et Anaximenem in medium affert.

[2] lib. VI, cap. XVIII 2—6.

[3] A. Kalkmann. Pausanias der Perieget. Berlin 1886. p. 76.

[4] Ibid. p. 76 sqq. p. 84 adn. p. 98 sqq. p. 108 sq. cf. Hirt, De fontib. Pausaniae in Eliacis. Gryphisw. Diss. 1878 p. 54.

[5] Preller ad Polem. p. 170. Müller F. H. G. II, 353 sqq.

fidemus, nisi in dubium ea vocare gravibus causis coacti erimus.

Anaximenem, Aristoclis filium, Lapsacenum fuisse multorum consensu confirmatur.[1] Lucianus autem in Herod. cap. III de Chio Anaximene narrat, quod bene quadrat in hunc Lampsacenum. Dicit[2] enim multos, in quibus Hippiam Eleum, Prodicum Ceum, Anaximenem Chium, Polum Agrigentinum, Olympiae orationibus habitis in claritudinem totius Graeciae brevi pervenisse in hac re Herodoti exemplum secutos. Quem Anaximenem eundem esse putavit Nitzschius atque Lampsacenum.[3] Et Müllerus[4] de Nitzschio: „Argumentum,“ inquit, „sententiae me fugit, nisi fortasse inde, quod Anaximeni cum Theopompo Chio inimicitiae erant, et quod eiusdem vestitum Chius Theocritus risisse narratur, aliquis colligi voluerit eum per aliquod tempus in insula hac versatum atque propterea Chium a Luciano nominatum esse.“ At Lucianum, cum exempla in medium afferret, nullos nisi celebres et claros rhetores dicere voluisse nemo non intellegit. Itaque, si ea, quae scriptor narrat, in Anaximenem notissimum apte cadere

---

[1] Dionys. Hal. De Is. iud. 19. Diodor. XV, 76,4 et XV, 89. Strabo. XIII, 589 et XIV, 635. Athen. VI, 231 C. Suid. s. v. Ἀναξιμένης et. s. v. *Τιμόλαος Λαρισσαῖος*. Stob. Flor, 49. 17.

[2] Lucian. Herod. III, 2 sq. (Ed. Jacobitz. Lips. 1886—1887) *τοιαῦτα ἐκεῖνος* [Herodotus] *ἀπέλαυσε τῶν ἱστοριῶν, ἐν μιᾷ συνόδῳ πάνδημόν τινα καὶ κοινὴν ψῆφον τῆς Ἑλλάδος λαβὼν καὶ ἀνακηρυχθεὶς οὐχ ὑφ᾽ ἑνὸς μὰ Δία κήρυκος, ἀλλ᾽ ἐν ἁπάσῃ πόλει, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν πανηγυριστῶν. ὅπερ ὕστερον κατανοήσαντες, ἐπίτομόν τινα ταύτην ὁδὸν ἐς γνῶσιν, Ἱππίας τε ὁ ἐπιχώριος αὐτῶν σοφιστὴς καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ Ἀναξιμένης ὁ Χῖος καὶ Πῶλος ὁ Ἀκραγαντῖνος καὶ ἄλλοι συχνοὶ λόγους ἔλεγον ἀεὶ καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν πανήγυριν, ἀφ᾽ ὧν γνώριμοι ἐν βραχεῖ ἐγίγνοντο.*

[3] Homer. Untersuch. II, p. 88.

[4] Script. de reb. Alex. M. fragm. p. 33.

videntur, cum de Chio quodam nihil prorsus aliunde comperiamus, nostro iure de Lampsaceno illo cogitamus. Nec tamen, ut Anaximenes in hac insula aliquantum temporis degerit, ob hanc causam Lucianus Lampsacenum illum in Chium mutavisse censendus est, sed, quod Chium eum appellavit, simplici errore factum esse videtur, qui unde profectus sit, sic forsitan intellegatur. Fieri enim potest, ut alicubi (fortasse in scripto de Homero) Anaximenes dixerit ut Homeri ita suam ipsius patriam nomen habuisse Pityussam. Quo nomine et Lampsacum[1] et Chium, quam patriam Homeri putabat Anaximenes, prioribus temporibus appellatas esse nesciebatur, itaque Chius etiam Anaximenes habitus est.

De anno eius aut natali aut fatali nihil est traditum. Sed ad ea, quae scriptores occasione oblata de hac re commonefaciunt, animum advertentibus Lampsaceni aetatem finibus, quos ad verum proxime accedere apparet, describere nobis licet. Diodorus enim in Bibliotheca historica ad Ol. 103, 3 (Cephisodori annum) i. e. 366 a. Chr. n., ubi, qui fuerint *ἄνδρες κατὰ παιδείαν ἄξιοι μνήμης*, enumerat, non modo Isocratem eiusque discipulos et Aristotelem et Platonem et Pythagoreos ultimos et Xenophontem et Aristippum et Antisthenem, sed etiam Anaximenem Lampsacenum affert[2]. Nec vero fieri potest, ut hic, si historiam Alexandri

[1] Strab. XIII, 589, quem locum ex Anaximene profluxisse mihi verisimillimum videtur: *ἐκαλεῖτο δὲ* (sc. Lampsacus) *πρότερον Πιτυοῦσσα, καθάπερ καὶ τὴν Χίόν φασιν.*

[2] Diod. lib. XV, c. 76,4: *Ὑπῆρξαν δὲ κατὰ τούτους τοὺς χρόνους* (Ol.103,3=366) *ἄνδρες κατὰ παιδείαν ἄξιοι μνήμης Ἰσοκρατης τε ὁ ῥήτωρ καὶ οἱ τούτου γενόμενοι μαθηταὶ καὶ Ἀριστοτέλης ὁ φιλόσοφος, ἔτι δὲ Ἀναξιμένης ὁ Λαμψακηνὸς καὶ Πλάτων ὁ Ἀθηναῖος, ἔτι δὲ τῶν Πυθαγορικῶν φιλοσόφων οἱ τελευταῖοι, Ξενοφῶν τε ὁ τὰς ἱστορίας συγγρα-*

conscripsit eumque in expeditionibus comitatus est, iam tum fuerit clarus. Et ex Isocratis discipulis, quorum nonnullos, ut Hyperidem, anno 366 iam nominis famam adeptos esse credibile est,[1] tamen plerique, ut Theopompus, Theodectes, illo tempore adolescentuli vel pueri erant. Itemque Aristoteles, cum duodevicesimum annum ageret, nondum gloria florebat. Itaque Diodorus, cum haec proderet, nihil docere in animo habuit nisi viros illos, qui sive tum sive posterius doctrina nobiles clarique erant, anno 366 iam exstitisse. Comperimus igitur solum hoc Diodori loco Anaximenem tum iam natum fuisse et vel fortasse pueritiam, ut Theopompum, vel adolescentiam, ut Aristotelem, habuisse. Est autem, quod Anaximenem hoc anno admodum adolescentulum fuisse non cogitemus. Nam, cum Philippus eum nosse dicatur, iam anno 336, quo rex Macedonum mortuus est, eum tam nobilem fuisse apparet, ut rhetorem noscere regis interesset.

Qua in disputatione ne ab Eusebio quidem adiuvamur. Hic enim in Chron. ad ann. 329 (Ol. 112,4) Anaximenem et Epicurum floruisse adnotavit. Quod quamquam de illo credere nihil impedit, tamen his verbis ob eam causam fides deest, quod Epicurus, qui una cum Anaximene agnitus esse narratur, duodecim tum annos natus fuit.

Sed, si verum est, quod scriptum videmus, Anaximenem in expeditionibus Alexandri comitem fuisse, annus natalis eius quam proxime ad tempus illud, quo existitisse

---

ψάμενος ἐσχατογήρως ὤν· μέμνηται γὰρ τῆς Ἐπαμεινώνδου τελευτῆς μετ̓ ὀλίγον χρόνον γεγενημένης· Ἀρίστιππός τε καὶ Ἀντισθένης, πρὸς δὲ τούτοις Αἰσχίνης ὁ Σφήττιος ὁ Σωκρατικός.

[1] Hyperidem, quem a. 330/29 diaeteten fuisse CIA II 941 testetur, quandoquidem arbitri illi (*διαιτηταί*) sexagenarii esse debuerint, a. 400/399 natum esse Wilamowitzius conicit. Aristoteles und Athen. I. Band. Berlin 1893. p. 225 adnot. 77.

iam Anaximenem Diodorus tradit (366), admovendus est, quod senem labores expeditionis Alexandri subiisse credere vix possumus. At vero ex paucis tenuibusque fragmentis historiarum, quas Anaximenes conscripsit, utrum Asiam et Africam viderit necne, disceptari nequit. Fortasse autem, quod Plinius, cum de Asiae arboribus loquitur, praeter alios Alexandri rerum scriptores, quos expeditionibus regis interfuisse constat[1], Anaximenem auctorem dicit[2], hunc quoque Macedonem comitatum esse documento est. Etiam fabulae, quae Alexandrum cum Anaximene loquentem inducunt, de quibus mox agemus, in comitatu regis fuisse eum ostendunt. Tum autem Anaximenem illo tempore ad summum sexagenarium fuisse, anno igitur circiter 380 natum esse putare possumus. Sed haec quidem hactenus.

Nunc ad vitam eius depingendam pergamus. Paupertate animum hominis fieri demissum, sed ad artes discendas et exercendas aptiorem, sua ipse vita expertus esse videtur, cum dicit:[3] „*Χαλεπὴ δεδάσκαλος ἡ πενία τοῦ μικρὸν φρονεῖν*„ et „*ἡ πενία καὶ πρός τὰς τέχνας δεινοτέρους καὶ πρὸς τὸν βίον τεχνικωτέρους τοὺς ἀνθρώπους καθίστησιν.*“ Postea autem divitem eum factum esse ex Diogenis verbis cognoscitur, quae paulo infra afferemus.

Magistros habuit Suida auctore Diogenem Cynicum et Zoilum, cui cognomen erat *Ὁμηρομάστιξ*. Et philosophiae quidem doctrina eum esse imbutum definitiones docent, quae saepe in arte rhetorica obveniunt, magnaque

---

[1] Hi sunt: Callisthenes, Clitarchus, Nearchus, Onesicritus, Chares, Ephippus, Ptolemaeus Lagi, Marsyas Macedo.

[2] Anaximene usus est Plinius libr. XII, quo arbores describit, quas Alexander in Asia vidit.

[3] Stob. Flor. Ed. Meineke vol. III p. 210,22 et 22a.

eius aestimatio philosophiae[1]; Cynicum vero fuisse eo comprobatur, quod vestem suam more praeceptoris ita neglexit, ut ea de causa a Theocrito Chio increpante incultus vocaretur[2] et postea quoque cum Diogene usu coniunctus fuit. Narravit enim Diogenes Laertius haec[3]: Cynicus, ubi Anaximenem, qui erat pinguis, convenit: „Etiam nobis“, inquit, „pauperibus ventrem da; nam et ipse exoneraberis et nobis auxiliaberis.“ Cumque idem aliquando disputaret, salsamentum Diogenes obtendens auditorum diligentiam avertit et, cum ille succenseret, „Anaximenis colloquium“, inquit, „salsamentum unius oboli dissolvit.“ Atque a Zoilo ad Homerum tractandum videtur excitatus esse.

Rhetor Anaximenes artisque oratoriae praeceptor quae egerit, cum nihil fere de hac re sit traditum, percipere vix possumus. Quid autem de doctrina eius ex praeceptis artis rhetoricae esset concludendum, iam Usenerus bene disseruit[4]. Quodsi de hoc Anaximene sunt dicta, quae Lucianus Herod. c. 3 narravit, Olympiae declamationibus in ostentationem comparatis magnam gloriam ac laudem brevi acquisivit. Athenis autem, in urbe celeberrima, ludum aperuit. Quem multos frequentasse inde sequi

---

[1] Art. rhet. (ed. Spengel) p. 19sq.: *ἐκ τοῦ φιλοσοφεῖν δεινότερον εἶναι περὶ φρόνησιν.*

[2] Athen. p. 21 C: *Ἕρμιππος δέ φησι Θεόκριτον τὸν Χῖον ὡς ἀπαίδευτον μέμφεσθαι τὴν Ἀναξιμένους περιβολήν.*

[3] Diog. Laert. Vitae philosophorum. lib. VI, c. 2, § 57: *Ἀναξιμένει τῷ ῥήτορι παχεῖ ὄντι προσελθών, „ἐπίδος καὶ ἡμῖν,“ ἔφη* (sc. Diogenes) *„τοῖς πτωχοῖς τῆς γαστρός· καὶ γὰρ αὐτὸς κουφισθήσῃ καὶ ἡμᾶς ὠφελήσεις“. διαλεγομένου ποτὲ τοῦ αὐτοῦ τάριχος προτείνας περιέσπασε τοὺς ἀκροατάς· ἀγανακτοῦντος δέ, „τὴν Ἀναξιμένους,“ ἔφη, „διάλεξιν ὀβολοῦ τάριχος διαλέλυκεν.“*

[4] Quaest. Anax. p. 29 sqq.

videtur, quod divitem eum factum esse Diogenis, praeceptoris eius, verbis cognoscitur[1]. Atque verba ex oratione, qua rhetor audientibus studium oratorium commendabat, conservasse mihi videtur Stobaeus[2]: *Τοῖς γὰρ ἀστείοις πρεσβύταις ὅσον αἱ κατὰ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἀπομαραίνονται, τοσοῦτον αἱ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμίαι πάλιν αὔξονται, καὶ τοσούτῳ βεβαιότερον αὐτοῖς παρέχει τὸ λέγειν τι χρήσιμον τοῖς ἄλλοις καὶ παρ᾽ ἑτέρων αὐτοὺς ἀκούειν· ὥστε τὰς μὲν ἀπὸ τῶν βρωτῶν καὶ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων ἡδονὰς γιγνομένας ἰδεῖν ἔστιν οὐχ ὅπως εἰς τὸ παραχρῆμα εὐφραινούσας ἃς ὕστερον λυπούσας· ἡ δὲ περὶ τοὺς λόγους ἡδονὴ καὶ μάθησις ἔν τε τῷ παραυτίκα εὐφραίνει καὶ πρὸς τὸν ἄλλον βίον τοὺς μανθάνοντας διάγειν ἡδέως παρασκευάζει*[3].

Nomina autem discipulorum perpauca afferuntur: Timolaus enim Larissaeus a Suida[4] et Archias Thurius Phygadotheras cognomine, quem Antipater inquisitoribus in Graeciam oratores adversarios persequendi causa circummissis praefecerat, a Demetrio apud Plutarchum[5]. Adolescentulumque quendam e discipulis eius, qui praesente

---

[1] Fortasse autem divitias causidicus acquisivit.

[2] Flor. Rec. Meineke. Lips. 1855—1857. vol. IV, p. 87 (PIZ 5.).

[3] Eisdem fere verbis hoc loco Anaximenes utitur, quae Plato in Rep. I p. 328 D Cephalum dicentem fecit: *ὡς εὖ ἴσθι, ὅτι ἔμοιγε ὅσον αἱ ἄλλαι αἱ κατὰ τὸ σῶμα ἡδοναὶ ἀπομαραίνονται, τοσοῦτον αὔξονται αἱ περὶ τοὺς λόγους ἐπιθυμίαι τε καὶ ἡδοναί.* Vide infra.

[4] s. v. *Τιμόλαος.* Westermann, Vitar. script. Graec. minor. Brunsvig. 1845 p. 356: *Τιμόλαος Λαρισσαῖος ἐκ Μακεδονίας, ῥήτωρ, Ἀναξιμένους τοῦ Λαμψακηνοῦ μαθητής, ὃς καὶ ποιητικῶς ἔχων παρενέβαλε τῇ Ἰλιάδι στίχον πρὸς στίχον καὶ ἐπέγραψε τὸ σύνταγμα Τρωικόν, κ. τ. λ.*

[5] Vit. Dem. c. 28: *Τοῦτον* (Archiam) *δὲ Θούριον ὄντα τῷ γένει λόγος ἔχει τραγῳδίας ὑποκρίνασθαί ποτε καὶ τὸν Αἰγινήτην Πῶλον, τὸν ὑπερβαλόντα τῇ τέχνῃ πάντας ἐκείνου γεγονέναι μαθητὴν ἱστοροῦσιν. Ἕρμιππος δὲ τὸν Ἀρχίαν ἐν τοῖς Λακρίτου τοῦ*

rege Antigono orationem habebat, Plutarchus in Imperatorum apophthegmatibus commemorat[1].

Atque etiam Alexander, rex Macedonum, illius disciplina instructus esse dicitur.[2] Sed qui hoc memoriae produnt, omnes ex uno fonte hausisse apparet, qui, cum multos fuisse Alexandro magistros inter omnes constaret[3], nomina eorum reperire studuit rhetoremque Philippo notum et a Macedonum partibus stantem praeceptorem eloquentiae filio regis dedit[4]. Quae sententia fortasse inde est orta, quod, ut ad Achillem irascentem Argivi magistrum eius senem, ita ad Alexandrum quoque urbem diruiturum Lampsacenos Anaximenem misisse putaverunt. Nam, quo tempore Alexander adolescentulus arte dicendi instrui poterat, Anaximenes Athenis eloquentiam docebat, id quod ars rhetorica tum conscripta demonstrat, et post Aristotelem magistrum ascitum nullus fuit rhetori locus. Iam enim Alexandrum,

---

ῥήτορος μαθητὴν ἀναγράφει. Δημήτριος δὲ τῆς Ἀναξιμένους διατριβῆς μετεσχηκέναι φησὶν αὐτόν.

[1] p. 182 E.

[2] Val. Max. VII, 3. 4. Pseudo-Callisthenes. Suidas. Cedrenus p. 130, 53.

[3] Cf. Plut. vit. Alex. c. 5: *Πολλοὶ μὲν οὖν περὶ τὴν ἐπιμέλειαν, ὡς εἰκός, ἦσαν αὐτοῦ τροφεῖς καὶ παιδαγωγοὶ καὶ διδάσκαλοι λεγόμενοι.*

[4] Pseudo-Callisth. I, 13: *Ἐγένετο δὲ αὐτοῦ τροφὸς Δανίκη ἡ Μέλαντος ἀδελφή, παιδαγωγὸς καὶ ἀνατροφεὺς Λεωνίδης, διδάσκαλος γραμμάτων Πολυνείκης, μουσικῆς δὲ Λεύκιππος Λήμνιος, γεωμετρίας δὲ Μενεκλῆς ὁ Πελοποννήσιος, ῥητορικῶν δὲ λόγων Ἀναξιμένης, φιλοσοφίας δὲ Ἀριστοτέλης*; Iulius Valerius, qui Pseudo-Callisthenis seu potius Aesopi narrationem Graecam secutus Alexandri historiam inter annos 270 et 330 conscripsit (vid. Kuebler in praef. p. V—VII), in libr. I, cap. 7 (rec. Kuebler Lips. 1888) haec habet: „Crescebat ergo ut corporis gratia ita studiorum quoque et prudentiae maiestate et cum his una regiae disciplinae. Eius nutrix Alacrinis erat, paedagogus atque nutritor nomine Leonidas, litte-

cum annum sextum decimum ageret, pater tam eruditum et constantem esse putabat, ut contra Byzantios proficiscens ei regnum et sigillum committeret[1].

Reiecta igitur opinione eorum, qui Alexandrum discipulum Lampsaceni fuisse putant, ad Anaximenem orationum scriptorem nos convertamus. Ac demonstrativarum orationum, quibus more aetatis illius rhetores eloquentiam ostentabant, unum titulum comperimus, ἐγκώμιον Ἑλένης, contra quam

---

raturae Polynicus magister, musices Alcippus Lemnius, geometriae Menecles Peloponnesius, oratoriae Anaximenes Aristocli Lampsacenus, philosophiae autem Aristoteles ille Milesius." Cf. Römheld. Beiträge zur Gesch. u. Kritik der Alexandersage. Jahresb. über d. Kgl. Gymn· zu Hersfeld 1873 p. 5: „Die Quelle aller Alexandersagen ist ein zu Alexandria zur Zeit der Ptolemäer entstandener, fälschlich nach dem Philosophen Kallisthenes von Olynth c. 368 bis 328) genannter griech. Roman." et p. 6: „Das Buch des Pseudokallisthenes, dessen älteste Aufzeichnung man in das 2. Jahrh. n. Chr. verlegen mag, wurde früh, etwa im 4. Jahrh., von einem nur dem Namen nach bekannten Autor Iulius Valerius ins Lateinische übersetzt unter dem Titel: Iul. Val. res gestae Alexandri Macedonis. Etwas später, vielleicht im 5. Jahrh., entstand eine armenische Uebersetzung und mindestens gleichzeitig mit ihr eine syrische, beide von unbekannten Verfassern" et ad haec adnot. 2 pag. 5: „Die lateinische Uebersetzung nennt als Autor Aesop, dessen Fabeln oft mit Pseudokallisthenes zusammengeheftet erscheinen, die armenische Aristoteles, eine hebräische weist sogar auf Ptolemäus I. Lagi als den eigentlichen Verfasser hin.

Ex omnibus scriptoribus aequalibus Alexandri M. duos modo de pueritia et educatione regis Macedonum singularia scripta edidisse comperimus. Onesicritus enim Astypalaeae natus partem memorabilium inscripserat: πῶς Ἀλέξανδρος ἤχθη et Marsias Pellaeus opus vel partem operis divulgaverat, cui nomen erat Ἀλεξάνδρου ἀγωγή. Quibus maxime usus est Plutarchns. Cf. Geier Alex. und Aristoteles, p. 3. Anaximenem Alexandri magistrum eloquentiae fuisse non legimus.

[1] Plut. Alex. cap. 9.

orationem ab Isocrate Helenam conscriptam esse Machaon censuit[1]. Quod si recte dixerit, terminum, ante quem scripta est oratio Anaximenis, constitui posse spes fuerit. Cum vero Blassius[2] hanc Isocratis orationem anno tribuat 393, fieri non potest, ut Lampsaceni Helena etiam prius in lucem sit emissa, quod auctor nondum vel, si Usenerum sequimur, paulo ante natus erat. Zycha[3] autem et Bruno Keilius[4], cum orationem Isocratis anno demum 366 editam esse putent, negant quidquam impedire, quominus Machaoni fidem habeamus. Sed, ut concedamus id, quod Keilius facit, Usenerum annum 392 Anaximenis natalem recte computavisse eumque hanc orationem scribere potuisse, tamen Isocratem summam gloriam iam consecutum orationi adolescentis istius obscuri propriam opponere voluisse prorsus non credimus. Et quoniam, contra quem Isocrates Helenam suam scripsisset, antiquos homines doctos iam dubitasse argumento illius orationis cognoscitur, Machaoni, utpote qui sit ignotissimus, nostro iure diffidimus. Neque igitur, quando scripta sit Anaximenis laudatio Helenae, definiri potest.

Deliberativarum quoque orationum auctorem exstitisse

---

[1] Isocratis orationes. Ed. Benseler, iterum Blass. Lips. 1885—1888. p. LVIII: *Ὑπόθεσις ἀνωνύμου γραμματικοῦ* (ad Helenam orat. 10) .....*λέγομεν, ὅτι Γοργίου ἐπιλαμβάνεται τοῦ Λεοντίνου, τοῦ ἐνεγκόντος τὴν ῥητορικὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὡς κακῶς γράψαντος, ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς προοιμίοις δηλοῖ ὑποκατιών. βέλτιον δὲ λέγειν, ὥσπερ ὁ Μαχάων, ὅτι πρὸς Ἀναξιμένην τὸν Λαμψακηνὸν γράφει. φέρεται δὲ ἐκείνου λόγος, Ἑλένης ἀπολογία μᾶλλον οὖσα ἤπερ ἐγκώμιον.*

[2] Att. Bereds. Bd. I, 2. Aufl., p. 74 sq.

[3] Bemerk. zu den Anspiel. u. Bezieh. in der 13. und 14. Rede des Isocr. 16. Jahresber. d. Leopoldstädt. Gymn. Wien 1880.

[4] Analecta Isocratea. Bragae-Lips. 1885. p. 8 sq. adn. 3.

Anaximenem Dionysius testatur[1]. Sed, cum in rostra escendere Athenienses peregrinis non concederent, Anaximenem civem Atheniensem fuisse credendum esset; quod nusquam comperimus. Ac ne illud quidem est praetermittendum: Si orationes deliberativas habere ei licuisset, certe ad Philippi consilia adiuvanda vim oratoriam adhibuisset. Tum autem mirum esset, quod de hac eius occupatione a rhetoribus illius aetatis, qui et de sodalibus suis et de adversariis multa loquerentur, nihil est proditum. Itaque Blassius, quod historiis suis orationes deliberativas miscuisset, ob hanc causam a Dionysio eum actionibus deliberativis implicitum esse dixit[2]. Sed verisimilius videtur Anaximenem, ut discipulis suis exempla ad imitandum proponeret, deliberativas quoque orationes *(τέχνας)* conscripsisse.

Etiam *λογογράφον* fuisse Anaximenem inde cognoscitur, quod Euthiae cuidam contra Phrynen ab Hyperide defensam orationem scripsisse narratur. Phrynen enim, meretricem pulcherrimam et nobilissimam, Euthias, quem offenderat, apud heliastas *ἀσεβείας* accusavit, cum Hyperides pro ea, quam amari a se profitebatur, diceret itaque defenderet, ut tandem absolveretur[3]. Cumque attenderis in actione illa, quae tantam habebat claritudinem tantumque studium, ut etiam multis annis post Posidippus[4], cum *Ἐφεσίαν* comoediam ederet, illius admoneret[5], ab

---

[1] De is. iud. XIX (Rec. Kiessling vol. V p. 626): *ἧπται δὲ καὶ συμβουλευτικῶν καὶ δικανικῶν ἀγώνων.*

[2] Attische Bereds. vol. II, p. 331 sq.

[3] Athen. XIII, p. 590 sq.

[4] Posidippum Suidas tertio anno post mortem Menandri, hoc est Olympiadis CXXIII anno secundo vel tertio primam fabulam docuisse memoriae prodidit.

[5] Athen. XIII p. 591 C: *Ποσείδιππος δὲ ὁ κωμικὸς ἐν Ἐφεσίᾳ τάδε φησὶ περὶ αὐτῆς· Φρύνη πρὸ ἡμῶν γέγονεν ἐπιφανεστάτη πολὺ*

accusatore Anaximenem electum esse, ut orationem scriberet contra eam, quae a clarissimo et eloquentissimo rhetore defendebatur[1], iam intelleges eius gloriam et famam illa aetate maximam fuisse.

Qui quam bene praeceptum istud, quod in arte rhetorica discipulis suis persaepe dedit[2], ut inimicis omni ratione obtrectarent et officerent, ipse secutus sit, id testimonio est, quod in Theopompum, quocum simultas ei exorta erat, machinatus est. Divulgavit enim per Graeciam contra Athenienses simulque in Lacedaemonios Thebanosque libellum criminosum, cui nomen inscripsit Theopompi. Et, ut erat sophista et artifex sermonis, cum eius scribendi genus accuratissime imitatus esset, Graecorum odia illi conflavit[3]. Nec vero, quae causa fuerit harum tam gravium inimicitiarum, a scriptoribus traditur. Hoc autem perspici potest, non rerum publicarum dissensione iras ortas esse, quod uterque Macedonum studiosus erat. Sed libertate, qua vitia et errores hominum Theopompus notabat, Anaximenem esse offensum credibile est[4].

τῶν ἑταιρῶν· καὶ γὰρ εἰ νεωτέρα τῶν τότε χρόνων εἶ, τόν γἀγῶν᾽ ἀκήκοας.

[1] Hyperidis defensio tantam gloriam adepta est, ut etiam multo post Messalla orationem illam Latine verterit. Quint. 10, 5, 2.

[2] Art. rhet. (ed. Spengel) c. 34, p. 66 v, 21 sq.: *δεῖ δὲ καὶ τὰ μὲν αὑτοῦ αὔξειν τὰ δὲ τοὐναντίου ταπεινοῦν.* Vid. p. 22,7 — p. 23,19, p. 28,20 — p. 29,10, p. 38,12 — 18, p. 39,7 — 20, p. 40,2 — 5, p. 41,8 — 15, p. 44,16 -- p. 45,8, p. 64,11 — 22, p. 66,4 — 25, p. 67,2 — 14, p. 75,15 — 29, p. 78,17 — 20.

[3] Pausan. VI, 18, 3 sq. (Suid. s. v. *Ἀναξιμένης*). Vid. infra.

[4] Cf. Pflugk. De Theopompi Chii vita et scriptis, Berol. 1827. p. 31: „Difficile fuit Theopompum effugere reprehensionem, propterea quod non solum manifesta scelera cum singulorum hominum, tum civitatum acerrime exagitaret, verum etiam latentia vitia detegeret, causas cuiusque rei reconditas investigaret, neque improbos homines specie virtutis se iactare pateretur. Quo factum

Contra diversitas publici studii, quae fuit cum Theocrito Chio, Anaximeni odium videtur concitasse. Hic enim ab Alexandri partibus stabat, Theocritus autem, cuius filius Anticles Hermolai contra regem Macedonum coniurationi interesset, adversarius eius erat[1]. Et inimicos fuisse Lampsacenum et Chium ex iis, quae Hermippus prodidit, concludendum est. Nam narravit a Theocrito Anaximenis vestimentum ut inurbanum vituperatum esse[2]. Cumque orationem habiturus esset, Chius: „Verborum," inquit, „nunc fluvius incipit, rationis autem palus"[3].

Nimirum Anaximenes in eo numero videtur fuisse, qui doctrinam scientiamque adhiberent, ut Alexandri regis auctoritatem et potentiam amplificarent et stabilirent[4]. Etenim iam Philippo notus fuit, ab eoque ad domum regiam rhetorem deductum esse, fortasse ut res a Macedonibus factas scriberet, verisimile est, si inde famam profectam esse credimus, qua Anaximenes Alexandri praeceptor fuisse narratur.

Atque consuetudine eum dignum regi visum esse

---

est, ut nonnullis invidus ac maledicus videretur: ex quo in multorum offensiones atque odia incidit gravesque inimicitias suscepit." Discrimina haec ad praeceptores et Anaximenis et Theopompi dissentientes redundare affirmat Usener p. 10 sqq.

[1] Arrian. Exp. Alex. IV, 13, 4.

[2] vid. supra.

[3] Stobaeus. Sermon. XXXVI p. 217, 44 Gesn: *Θεόκριτος Ἀναξιμένους λέγειν μέλλοντος, „Ἄρχεται," εἶπε, „λέξεων μὲν ποταμός, νοῦ δὲ σταλαγμός"*. Ceterum Theocritus Chius ille vir fuit ad rixam tam promptus, ut ne suo quidem populari civique Theopompo aut Aristoteli parceret, quin etiam Alexandro regi malediceret. Cumque postea facetiis suis acerbis regis Antigoni odium sibi conflavisset, violenta morte est abreptus. (Müller, Fragm. hist. II, 86 sq.

[4] vid. infra.

etiam loco Stobaei Florilegii[1] ostenderetur, si iure nomen regis Phaedri in Philippum correctum esset. Scriptum enim videmus apud Stobaeum Anaximenem Lampsacenum rhetorem, cum a rege Phaedro interrogatus esset, quid esset insociabile, tyrannidem[2] respondisse. Quod autem regem Phaedrum fuisse illis temporibus nusquam comperimus, hoc nomen in Philippum commutandum Muellerus et Meinekius censuerunt. Nec vero intellego, quare scriba, ad quem error iste referendus esset, nomen regis sibi certe notissimi in Phaedrum ignobiliorem mutaverit. Neque mero oculorum errore utrumque nomen confusum esse verisimile, quia apices sunt satis dissimiles. Cum autem illa aetate multae urbes, quas Anaximenem ut sophistam peregrinantem adiisse consentaneum est, tyrannos parvulos habuerint, facile credideris hic nomen reguli alicuius fortasse

---

[1] XLIX, 17 (ed Meineke vol. II p. 286): *Ἀναξιμένης ὁ Λαμψακηνὸς ῥήτωρ ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Φαίδρου τί ἀκοινώνητόν ἐστιν, εἶπεν „τυραννίς“.*

[2] Hoc responsum ex ingenio Anaximenis datum esse testantur verba, quae de oligarchorum in cives condicione locutus est (Art. rhet. c. 2 p. 14 v. 20 sqq. ed. Spengel): *δεῖ δὲ τὰς ζημίας ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ, μεγίστας ἐπικεῖσθαι τοῖς ὑβρίζειν τινὰς τῶν πολιτῶν ἐπιχειροῦσιν· τὸ γὰρ πλῆθος οὐχ οὕτω τῶν ἀρχῶν ἀγανακτεῖ στερούμενον, ὡς ἔχει βαρέως ὑβριζόμενον* et pag. 15 v. 1 sqq.: *καθόλου δὲ εἰπεῖν, δεῖ τοὺς νόμους ἐν μέν ταῖς δημοκρατίαις κωλύειν τοὺς πολλοὺς ταῖς τῶν πλουσίων οὐσίαις ἐπιβουλεύειν, ἐν δὲ ταῖς ὀλιγαρχίαις ἀποτρέπειν τοὺς τῆς πολιτείας μετέχοντας ὑβρίζειν τοὺς ἀσθενεστέρους καὶ συκοφαντεῖν τοὺς πολίτας.* Ceterum hoc commune est persuasum Graecis libertate assuetis, ut demonstrant loci ex Aristotele et Lysia a Spengelio allati. Comment. in art. rhet. p. 125 et p. 126. Quid iudicaverit de tyrannis, ab Anaximene ipso comperimus art. p. 35 v. 14—17: *παραπλήσιόν μοι δοκοῦσι ποιεῖν οἱ ἀντίδικοι τοῖς τυράννοις· ἐκεῖνοί τε γὰρ ὧν μὲν αὐτοὶ ἀδικοῦσιν, οὐκ ἀξιοῦσι διδόναι δίκας, ὧν δὲ τοῖς ἄλλοις ἐγκαλοῦσιν, ἀνυπερβλήτως τιμωροῦνται.*

Siciliensis, quocum Anaximeni colloquium erat, conservatum esse.

Atque Alexander, ubi regnare coepit, cum seditionibus finitimis oppressis Persarum terras adiret, rhetorem dicitur habuisse comitem.[1] Num vero iam ineunte regno Alexandri in exercitu Macedonum fuerit, dubium videtur, si eum anno 334,[2] quo a Lampsacenis ad Alexandrum placandum missus est, in patria sua habitasse credimus.[3] Sed mihi magis arridet eos civi suo, cum versaretur in comitatu regis, mandavisse, ut poenam urbi deprecaretur. Neque enim, quod anno circiter 338 Athenis artem rhetoricam conscripsit, quae inter Aristotelis opera usque ad nostram aetatem pervenit, crediderim, cum diu in hac urbe eloquentiam docuisset, eum subito in patriam rediisse, nisi forte senectute invalidus quieti se dare voluit. Sed, quandoquidem posterius animus ad historiam Alexandri scribendam et corpus ad expeditiones subeundas sufficiebant, nondum aetate confectus fuisse potest.

Praeterea fabula illa, qua Alexander, cum Homerum praeconem ab Achille inventum esse admiratus esset, verba fecisse cum Anaximene narratur, documento est eo tempore hunc in regis comitatu fuisse. Scriptores[4] enim ferunt Alexandrum, cum in Sigeo ad Achillis tumulum adstitisset, felicem Achillem appellasse, quod virtutis suae praedicatorem Homerum repperisset. Ubi autem ad haec verba

---

1 Suidas: *εἵπετο δὲ αὐτῷ* (Alexandro) *ἐν τοῖς πολέμοις.*

2 Arrian. Anab, I, 12.

3 Hoc credidisse videtur Valerius Maximus; vid. lib. VII, cap. III, § 4.

4 Arrian. Exped. Alex, I, 12, 1. Plut. Alex. XV, 3 (p. 612 C vol. II p. 802, 15 sq.) Eadem multi posterioris aetatis a Sternbachio (Wien. Stud. X. Jahrg. I. Heft 1888 p. 4 sq.) collecti tradiderunt.

Macedonis Anaximenes clarum redditurum esse se regem promisisset, Alexandrum apud Homerum se malle Thersitem quam apud istum esse Achillem dixisse gnomologio Vaticano a Leone Sternbachio edito[1] discimus, cum choliis Acronis, Porphyrionis, commentatoris Cruquiani ad Horatii artis poeticae vers. 357 Choerilo hoc responsum ab Alexandro datum esse prodatur. Cui fabulae recte Sternbachius aliud apophthegma addit, quod tantummodo ad Anaximenem Alexandri comitem quadret.[2] Hoc enim scriptum videmus: *Ὁ αὐτὸς εἰπόντος Ἀναξιμένους· „ἐὰν πᾶσι πολλὰ διδῷς, οὐ δυνήσῃ τοῦτο ποιεῖν διὰ παντός,“ ἔφη, „οὐδέ γε, ἐὰν παύσωμαι, μόνος πάντ᾽ ἔχειν δυνήσομαι πολὺν χρόνον.“*[3]

Anno igitur iam 334 Anaximenem in comitatu regis fuisse probabile est, dummodo aliquid istis fabulis veri subesse concedas. Quin etiam a Philippo, ubi primum artem suam edidit, quo facto quasi munere suo praeceptorio defunctus est, anno 338 aut paulo post in domum regiam vocatum esse eum mihi verisimillimum videtur.

---

[1] De gnomologio Vaticano inedito II. Wiener Studien. X. Jahrg. (1888) p. 3 sqq. Vide infra.

[2] Ibid. p. 7 No. 85.

[3] Quae Diog. V, 11 docet, Anaximenem apud Alexandrum versatum esse comprobarent, nisi suspicionem haberent. *Λέγεται,* inquit, *Ἀριστοτέλης διὰ τὴν Καλλισθένους πρὸς Ἀλέξανδρον σύστασιν προκροῦσαι τῷ βασιλεῖ· κἀκεῖνον ἐπὶ τῷ τοῦτον λυπῆσαι, Ἀναξιμένη μὲν αὐξῆσαι, πέμψαι δὲ καὶ Ξενοκράτει δῶρα.* Recte enim Blass (Att. Bereds. 2. Abt. p. 350 adn. 3: „Wenn Diogenes mitteilt, dass Alexander späterhin, als sein Verhältnis zu Aristoteles erkaltete, um diesen zu kränken, den Anaximenes und Xenokrates ausgezeichnet habe, so ist die hier zugrunde liegende Stelle genauer wiedergegeben bei Plut. Alex. 8, und dort wird statt des Anaximenes Anaxarchus genannt.“ Cf. quae Geier (Al. M. hist. script.) lib. VII, c. 1 p. 276 disputavit.

Ceterum, quoniam hoc loco fabellis locum concessi, haec quoque, quae narrantur, sive vera sunt sive lepide ficta, afferre iuvat[1]. Cum Lampsaceni a Persarum partibus starent, Alexander iracundia inflammatus gravissimum se supplicium sumpturum esse minatus est. Qui quod de uxoribus et liberis et patria timebant, Anaximeni manda-

[1] Pausaniae descriptio Graeciae. Recogn. Schubart. Lips. 1888 lib. VI c. XVIII, 2 sqq. (*Ἠλιακῶν Β*): *Ἐνταῦθα καὶ Ἀναξιμένους οἶδα εἰκόνα ἀνευρών, ὃς τὰ ἐν Ἕλλησιν ἀρχαῖα, καὶ ὅσα Φίλιππος ὁ Ἀμύντου καὶ ὕστερον Ἀλέξανδρος εἰργάσαντο, συνέγραψεν ὁμοίως ἅπαντα. ἡ δέ οἱ τιμὴ γέγονεν ἐν Ὀλυμπίᾳ παρὰ τῶν Λαμψακηνῶν τοῦ δήμου. ὑπελίπετο δὲ Ἀναξιμένης τοσάδε ἐς μνήμην· βασιλέα γὰρ οὐ πάντα ἤπιον, ἀλλὰ καὶ τὰ μάλιστα θυμῷ χρώμενον Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου τέχνῃ περιῆλθε τοιᾷδε· Λαμψακητῶν τὰ βασιλέως τοῦ Περσῶν φρονησάντων ἢ καὶ αἰτίαν φρονῆσαι λαβόντων ὁ Ἀλέξανδρος, ἅτε ὑπεοζέων ἐς αὐτοὺς τῇ ὀργῇ, κακῶν ἠπείλει τὰ μέγιστα ἐργάσασθαι. οἱ δὲ ἅτε θέοντες περὶ γυναικῶν τε καὶ παίδων καὶ αὐτῆς πατριδος, ἀποστέλλουσιν Ἀναξιμένην ἱκετεύειν, Ἀλεξάνδρῳ τε αὐτῷ καὶ ἔτι Φιλίππῳ πρότερον γεγονότα ἐν γνώσει. προσήει τε Ἀναξιμένης, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον πεπυσμένον καθ᾽ ἥντινα αἰτίαν ἥκοι, κατομόσασθαί φασιν ἐπονομάζοντα θεοὺς τοὺς Ἑλλήνων ἦ μὴν αὐτοῦ ταῖς δεήσεσιν ὁπόσα ἐστὶν ἐναντία ἐργάσασθαι. ἔνθα δὴ εἶπεν Ἀναξιμένης, χαρίσασθαί μοι τήνδε ὦ βασιλεῦ τὴν χάριν, ἐξανδραποδίσασθαι μὲν γυναῖκας καὶ τέκνα Δαμψακηνῶν, καταβαλεῖν δὲ καὶ ἐς ἔδαφος τὴν πόλιν πᾶσαν, τὰ δὲ ἱερὰ τῶν θεῶν σφισιν ἐμπρῆσαι· ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, Ἀλέξανδρος δὲ οὔτε πρὸς τὸ σόφισμα ἀντιμηχανήσασθαί τι εὑρίσκων καὶ ἐνεχόμενος τῇ ἀνάγκῃ τοῦ ὅρκου συγγνώμην ἔνεμεν οὐκ ἐθέλων Λαμψακηνοῖς* (Eadem Suid. s. v. *Ἀναξιμένης*). Valerii Maximi factorum et dictorum memorabilium libri novem iterum ed. Car. Kempf Lips. 1888 lib. VII, c. 3, § 4: „Lampsacenae urbis vero salus unius vaframenti beneficio constitit: nam cum ad excidium eius summo studio Alexander ferretur progressumque extra moenia Anaximenem praeceptorem suum vidisset, quia manifestum erat futurum, ut preces suas irae eius opponeret, non facturum se quod petisset iuravit. Tunc Anaximenes: „peto", inquit, „ut Lampsacum diruas". Haec velocitas sagacitatis oppidum vetusta nobilitate inclytum exitio, cui destinatum erat, subtraxit.

verunt, ut veniam impetraret. Alexander autem, ubi comperit, qua de causa veniret, per Graecorum deos, quaecunque essent contraria eius precibus, eá se facturum esse iuravit. Tum vero Anaximenes: „Hoc,“ inquit, „rex mihi gratum fac, ut liberos uxoresque Lampsacenorum in servitutem abducas et urbem solo aeques et templa deorum comburas“. Alexander autem, cum dolo occurrere nesciret necessitateque iurisiurandi obstrictus teneretur, invitus Lampsacenis ignovit. Gratisque animis hi postea servatori patriae Olympiae statuam collocaverunt, quam Pausanias se vidisse narrat.

Theses.

1. Sophocl. Ai. v. 890 (ed. Nauck) vox *ἀμένηνον* reicienda mihi videtur, ut hic versus respondeat versui 936 antistrophae.

2. Aristoph. Nub. v. 1260 (ed. Bergk) verba propter pluralem numerum in responso adhibitum (*βούλεσθε*) non Strepsiadi, sed choro tribuenda sunt.

3. Dion. Chrys. orat. VII (Venat.) 103 M (228 R) *τοὺς πύργους* a margine, in quo scholiasta „*τετράγωνα ἐν τῷ τείχει*“ explicavisset, in textum irrepsisse mihi persuasi. Etiam paulo post *τῷ λιμένι,* qua voce „*ἐν λίμνῃ*“ explanatur, ut glossema delendum esse censeo.

4. Non recte dicunt Drumannus (Röm. Gesch. II, p. 142 adn. 66) et, qui accuratissime de Messallae Corvini vita egit, Valetonius (p. 25), quae Plutarchus Messallae commentariis usus de pugna Philippensi discrepanter ab Appiano (bell. civ. IV, c. 110) narraverit, fide historica carere.

5. Quem affert Suetonius (vit. Octav. c. 58 et 74) Valerium Messallam, non esse virum illum clarissimum Tibulli carminibus celebratum M. Valerium Messallam Corvinum persuasum habeo.

6. In Tibull. lib. IV elegias 8—12 ab ipsa Sulpicia scriptas, tertiam autem, quintam, septimam, quae primo item parvulae fuerint, a Tibullo retractatas correctasque et amplificatas esse opinor.

Vita.

Gustavus Adolphus Reichmann, Caroli filius, matre Guilelmina e gente Goede natus sum die III mensis Februarii a. 1867. Parentes e vita iam discessisse maxime doleo. Fidei addictus sum iudaicae.

Litterarum elementis imbutus, ubi gymnasium Regium Brombergense, cui adhuc praeest Guttmann, vir severissimus, novem annos frequentavi, Septembri mense a. 1886 testimonium maturitatis adeptus atque proximo iam mense civibus Universitatis Litterariae Fridericae Guilelmae Berolini adscriptus sum, ubi studiis philologis et philosophis operam dedi. Docucrunt me hi professores splendidissimi et amplissimi: Curtius, Deussen, Diels, Dilthey, Ebbinghaus, de Gizycki, Huebner, Kirchhoff, Paulsen, Robert, Rothstein, Vahlen, Zeller. Praeterea Seminarii Philologi, quod floret Kirchhoffio et Vahleno rectoribus, per bis sex menses fui sodalis ordinarius. Et ad exercitationes suas epigraphicas Kirchhoff, philologas Huebner et Rothstein mihi benigne aditum praebuerunt. His viris omnibus singulares gratias ago, imprimis autem Kirchhoffio et Dielsio, qui in hac disputatione scribenda egregia benevolentia me adiuverunt.

Neque hanc rem, quae ad scientiam meam amplificandam multum contulerit, omittere volo: Anno 1887 terram illam vidi, in qua artes et litteras olim pulcherrime floruisse semper sum admiratus. Etenim, cum Joannes Pomtow, homo doctissimus operumque antiquitatis amantissimus, a quo multa didicisse me grato animo profiteor, inscriptionum conferendarum et reperiendarum causa Delphos proficisceretur, eum comitatus summa cum admiratione suavissimaque voluptate Corcyrae, Athenis, Delphis reliquias antiquas contemplatus sum, quae pulchritudinem monumentorum quamvis dilapsorum tamen satis superque testantur, atque studium meum antiquitatis hoc itinere ardentius inflammatum et auctum est.

Sed diu studiis me abstinere medicus iussit, cum gravi nervorum morbo per annum fere aegrotarem. Ubi tandem sanitatem recepi, Brombergi condicioni militiae satisfeci.

[illegible]